

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum I. Decretalium, Per quadraginta, & tres Titulos distributum, in
quo agitur De Constitutionibus, Seu Legibus universim ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1706

Quæstio XXXIII. In Tit. XXXIII. De Majoritate, Et Obedientia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73031)

QUÆSTIO XXXIII. IN TIT. XXXIII. DE MAJORITATE, ET OBEDIENTIA.

2504. **C**um ex gradus, & ordinis distributio-
ne, inter personas Ecclesiasticas na-
scatur in aliquibus quædam præeminen-
tia, quæ hic vocatur *majoritas*, & confi-
sit in quadam prærogativa; qua major
minori præstat; in alijs autem *obedientia*,
seu submissio, quam minores debent majori-
bus, quatenus illicitum nihil exigunt, aut
nihil tale præcipiunt (nam *DEO magis pa-
rendum, quàm hominibus*, c. *si Dominus*
11. q. 3. in dubio tamen patendum Superi-
ori præcipienti, c. *quid culpatur*, 23. q.
1.) de utroque præsentis titulo agitur.

ARTICULUS I.

De Majoritate.

2505. **M**ajoritas, qua quis alijs præminet,
varijs modis contingere potest. Pri-
mò enim contingit *ratione ordinis*; sic
Presbyter major est Diaconò, c. *statuimus*,
15. h. t. ubi dicitur, quòd qui major est *or-
dine*, licet in Ecclesia posteriùs receptus, in
loco, & portione præferatur: similiter rati-
one ordinis major est Episcopus Presbyterò;
ut colligitur ex c. 2. & 4. eod. Secundò *rati-
one benedictionis, vel consecrationis*. Sic
Abbas major est Monacho ratione benedi-
ctionis; Episcopus consecratus, ratione
hujus, major est electo, c. 12. & 16. eod.
Tertiò *ratione administrationis*, aut
dignitatis; sic Archidiaconus major est
Archipresbytero. Similiter Cardinalis,
etiam non Presbyter, dignitate major est
reliquis etiam Presbyteris non Cardinali-
bus, c. 11. h. t. sic quoque Canonista ma-
jor est Legista, ut ait Vallensis *hic nu. 2.*
Quartò *ratione antiquitatis*, seu tempo-
ris; ita prior & major habetur, qui priùs
fuit ordinatus, ut dicitur c. 1. h. t. Quintò
ratione jurisdictionis, seu potestatis in a-
lios ad illis imperandum, disponendum, e-
mendandum &c. Sextò *ratione Excellentie*,
seu prærogativæ ipsius ordinantis; sic
ordinati à Summo Pontifice, ordinatis ab
inferiore præferuntur, c. 7. h. tit. *junct.*
glossa. Et quamvis talis propterea non

eximatur ab obedientia Episcopi, ut dicitur
c. 7. h. t. tamen in beneficiorum con-
cursu alijs cæteris paribus, præferendus est,
Gonzalez ad Reg. 8. Cancell. §. 3. n. 116.
sic Doctor Universitatis Pontificiæ, & Cæ-
sareæ dignior est Doctore Universitatis so-
lùm Electoralis, vel Archiepiscopalis; sic
Gonzalez, *cit. n. 115.* & Nobilitatus ab
Imperatore, vel Rege, præfertur Nobilitato
ab inferiore; Tiraquellus, *de Nobilit.*
c. 6. n. 7.

Præter hoc not. 1. quòd olim, hæc re-
latio *majoritatis*, magni fiebat, & inferi-
ores cogebantur ad deferendum Majori-
bus magnum respectum. Hinc Diaconus
coram Presbytero non nisi iustus fe-
debat, c. *non oportet*, & c. *Diaconi*, dist.
93. ibi: *Diaconi, ita se Presbyteri, sicut*
Episcopi ministros esse cognoscant. Priùs
promotus, cæteris paribus, antecede-
bat alios, c. *certum* 1. h. t. ubi Gregorius Au-
gustino, Anglorum Episcopo, *sit honoris*,
inquit, *ista distinctio, ut ipse prior, &*
major habeatur, qui priùs fuerit ordina-
tus, communitatis consilio, & concordia
actione. Et ideo in multis locis præ cæ-
teris observatur Senior. Hodie mores, &
consuetudo parùm hæc curat, sed imme-
ritò.

Not. 2. si comparetur *imperium cum*
Sacerdotio, illud huic non præesse, sed
subesse, ut dicitur c. *Solicita*, 6. h. t. fen-
sus est, quòd potestas laica præcellat in
temporalibus; Ecclesiastica, in *spirituali-*
bus; & sicut Spiritus est superior corpore,
cujus est illi subesse; sic potestas spiritua-
lis se habeat ad temporalem. Nam spi-
ritualia potiora sunt temporalibus. Et ideo
de Sacerdotio dicitur illud Jeremiæ 1.
Ecce constitui te super gentes, & regna.
Nam dignitas Pontificalis est *luminare*
majus, quòd præest diei; & Regale est
luminare minus, quòd præest nocti, seu
carnalibus; sic *cit. cap. sollicita*, 6. h. t. &
Barb. *ibid. n. 1.*

Not. 3. *majorem* etiam dici respectu
honoris, & prælationis; sic Barb. *in c. 1.*
h. t. Et ideo Seniores de jure in dicendis
senten-

sententijs, & subscribendo, præferendi sunt, cæteris paribus; & antiquior in Collegio, alijs præfertur; sic ille. Cæterum non ubique attenditur titulus majoritatis. Licet enim ante omnia consideranda sit nobilitas statûs, & amplitudo jurisdictionis (propter quam omnes præcedit Papa; & post illum Cardinales etiam non Episcopi, qui præminent Patriarchis, & Archiepiscopis, isti Episcopis, & hi Presbyteris non Episcopis) hoc tamen ex quorundam locorum consuetudine non observatur.

Unde, quando contingit aliquos esse statu, & jurisdictione pares, attenditur prærogativa ordinis, ut dicitur *c. fin. dist. 15. c. 5. dist. 93. & c. 15. h. t.* Hinc Cardinales Episcopi præferuntur alijs Cardinalibus Presbyteris; hi, Diaconis; &c. & Barb. *in cit. c. 15. nu. 3.* cum Tiraquel: *de jure primogenit. in præfat. nu. 151.* ex eodem colligit dignitatem etiam antiquitati præferendam esse. At, licet hoc postremum non modò valde rationabiliter, & de jure procedat, etiam inter Canonicos Ecclesiarum Cathedralium; de consuetudine tamen, vel ex particularium Ecclesiarum statutis, in multis hodie Canonicatibus id non observatur; & solum habetur consideratio antiquitatis sic, ut, qui prior in Canonicum est receptus, licet non sit in Sacris, præcedat receptos posterius etiam constitutos in dignitate alterius Ecclesiæ. V. Barbof. *lib. 1. Juris Ecclesiastici, c. 21. à nu. 86.* talem consuetudinem reprobandam tanquam non rationabilem.

309. Not. 4. quòd post nobilitatem statûs, & jurisdictionis amplitudinem, attendatur dignitas ordinis *ex n. 2507.* si tamen aliquos in præmissis contingat esse plures, ei præcedentiam de jure competituram, pro quo stat dignitas ordinantis, vel conferentis, ut constat *ex c. Per tuus, 7. h. t.* Nam ordinatus à Papa præferendus est ordinato ab inferiore, si pares sint in dignitate, jurisdictione, ordinis gradu; licet alter tempore prior sit, ut habetur *c. 12. de præbend. in 6.* ab obedientia tamen propter hoc non eximuntur; ut constat ex *textu cit. c. 7. ibi: etsi decens sit, ut illis, quantum convenit, à te inter alios tibi subditos, deferatur, quos benignitas Apostolica, collatione ipsius ordinis, honoravit; per eam tamen ab obedientia, quam alias*

Tom. I.

tibi debent, minimè absolvuntur; textus autem in *c. 12.* loquitur sic: qui auctoritate Apostolica in aliqua Ecclesia in Canonicos sunt recepti, *debent in præbendarum affecutione cæteris anteferri* Legatorum, vel aliorum quorumcunque auctoritate receptis antea in eadem. Eum quoque, qui ad mandatum Legati, vel alterius auctoritate Apostolica sibi specialiter in hac parte concessa fungentis recipitur: auctoritate Apostolica receptum esse dubium non existit.

Similiter ex his, qui dignitate, jurisdictione, ac ordine pares sunt, is præferendus est illi, qui ab inferioribus per ipsum Papam exemptus est, propter majorem dignitatem eximentis, seu conferentis exemptionem, ut colligitur *ex c. 6. de Privileg. in 6.* quod confirmatur *ex dict. c. 12. de præbend. in 6.* ubi receptus in Canonicum auctoritate Papæ, in consecutione præbendæ, primò vacaturæ, præfertur recepto auctoritate inferiorum, licet prius tempore receptus sit. Ex hoc colliges, eam regulam: *qui prior tempore, potior jure, valere solum, cæteris paribus.* Nam tempore posterior, sed dignitate prior, de jure præcedit antiquiorem; quod etiam dicendum venit, si priorem tempore, superet alio titulo ex præmissis: dixi *de jure.* Nam secus est de legitima consuetudine, vel statuto particularis Ecclesiæ. Plura de his Barb. *l. 1. Universi juris Ecclesiastici, c. 43. à n. 181.*

ARTICULUS II.

De Obedientia.

EX hoc, quòd unus sit major altero, 2510. nascitur obedientia in minore, quam hic illi debet, juxta *gloss. in c. 1. dist. 93. V. obedientia:* Hæc in tribus consistit 1. in reverentia exhibenda; 2. in judicio obeundo, quatenus scilicet inferior citanti parère debet. 3. in mandato majoris suscipiendo; intellige, cæteris paribus, & in his, quibus ad invicem sunt, *c. omnes 4. h. t. ibi: omnes Principes terra, & cæteros homines, Episcopis obedire, B. Petrus præcipiebat,* ita Clemens Papa III. esto Gonzalez ibid. dicat, esse S. Clementis I. in Epistola ad Jacobum, Fratrem Domini; idem habetur *c. 13. eod. & 3. q. 3. c. 93.*

Ce cc 2

Debe-

Debetur autem obedientia potius proximo Superiori, quàm remotiori, quatenus contra leges Superioris nihil præcipit, c. *inter*, 8. h. t. Sic Religiosus potius Abbati parère debet, quàm Episcopo; & non Episcopi, sed Abbatis jussu ordinandus est, c. *si quis Monachus*, 28. & c. *cum pro utilitate* 34. 16. q. 1. ibi: *cum pro utilitate Ecclesie aliquos Monachorum Episcopus probaverit in Clericatus officio promovendos, cum Abbatis voluntate debent ordinari.* Et ideo Clericus, Episcopi subditus, nec ab Archi-Episcopo sine illius consensu transferendus est, c. *conquestus* 9. q. 3. ubi Nicolaus Papa, scribens ad Rodolphum Bituricensem Archi-Episcopum, *conquestus*, inquit, *est Apostolatus nostro, Frater noster Sigedodus, Archi-Episcopus Narbonensis, quod Clericos suos, eo invito, ad iudicium tuum venire compellas, & de rebus ad Ecclesiam suam pertinentibus, eo inconsulto, quasi jure Patriarchatus tui disponas: cum hoc nec antiquitas (cui Patres sanxerunt reverentiam) habeat, & auctoritas sacrorum Canonum penitus interdicat: nisi fortè pro causis, quæ apud se terminare non possunt, ad te quasi ad Patriarcham suum provocaverint, vel si Episcopus suus decesserit, res Ecclesie suæ iudicio tuo dispensare voluerint, Parentes enim, vel Patriarchas nihil privilegij habere, præceteris Episcopis, nisi quantum Sacri Canonum concedunt, & prisca consuetudo illis antiquitus contulit, definimus: ita ut secundum Nicænas regulas sua privilegia serventur Ecclesiis: præterquam, si Apostolica Sedes aliquam Ecclesiam, vel ipsius Rectorem quolibet speciali privilegio decreverit honorare.*

2511. Dixi, in his, in quibus sunt ad invicem, nimirum relatione Superioritatis, & subjectionis. Nam Superiori præcipienti aliquid subdito in materia, per ordinem ad quam illi, quâ tali, non est subiectus, in tali materia non tenetur parère, ut constat ex Trid. à nobis relato superius. Ex hoc sequitur, Regulares Episcopo, non ut *Ordinario*, sed solum ut delegato Papæ subiectos in certis casibus, præcipienti aliquid, extra tales casus, impunè non parère. Nam vel præcipit ut *Ordinarius*? & sic subditi non sunt; vel ut *Papæ delegatus*? & sic, præcipit in materia, pro

qua commissionem non habet. Quando autem dicitur, subditos majoribus suis debere reverentiam etiam in præcepto, seu *mandato ejus observando*, intelligi debet, nisi illicita præcipiat, vel mandet. Nam ad illicita non datur ulla obligatio. In dubio autem, *num illicitum sit*? quod Superior præcipit, obtemperandum esse Superiori; cum præsumptionem pro se habeat, & multa frequenter faciat ex justis causis, ac circumstantijs, quas ignorant subditi, nec illis aperire quandoque expedit, c. *quid culpatur*. 23. q. 1.

Sed quid, si subdito solum sit probabile, rem præceptam, *non esse peccatum*; probabilius autem, *quod sit peccatum*? tenebitur tunc obedire Superiori, & exequi rem mandatam? ad hanc quæstionem respondent aliqui, nunquam, vel ferè nunquam contingere, ut, ubi dubium est, an aliqua actio sit intrinsecè mala, & Lege Divina, & naturali prohibita, Superior sciens dari opinionem verè probabilem de turpitudine intrinseca talis actionis, audeat illam præcipere subdito, quamvis ipse probabilius existimet, actionem illam ex se esse licitam. Hinc concludunt, Adversarios (qui scilicet volunt esse licitum quotidianum usum opinionis, minùs probabilis, & minùs tutæ) recurrere ad casum rarissimum, qui vix accidere potest, & salvâ prudentiâ præcipientis, nunquam videri posse contingere; licet concedant, posse non semel accedere, ut Prælatus præceptum imponat subdito, exequendi actionem, quæ de se est indifferens, quam tamen ipse subditus putat sibi illicitam, vel quia existimat, valde nocivam suæ sanitati, aut honori; vel quia putat fore sibi laqueum graviter delinquendi. At, quod in hoc casu teneatur obedire, nulla est difficultas. Sic illi:

Respondent ulterius, admissio, quod Superior ductus opinione probabili, favente libertati contra legem, præcipiat subdito, ut exequatur actionem, quam ipse subditus sibi persuadet esse illicitam ob fundamenta opinionis probabilioris, stantis pro lege adversus libertatem; subditum tamen *in sensu composito illius iudicij* non posse obedire Prælato; quamvis enim sciat obediendum esse Superioribus perinde ac ipsi DEO, scit tamen, id intelligendum secundum doctrinam Bernardi, & alio-

aliorum Sanctorum Patrum, quando homo contraria DEO non præcipit.

Unde docent, subditum retento iudicio, quo absolute, & non restrictè sibi persuadet, esse intrinsecè malam, certam actionem, peccare, si illam exequeretur; quia ageret contra conscientiam; neque retento hoc iudicio, posse bona fide formare dictamen, quòd hic & nunc sibi liceat illam exercere: implicat enim, ut bona fide quis credat, sibi hic & nunc licitam esse actionem, quam absolute, & non restrictè iudicat esse malam secundum se; & demum volunt, quòd subditus absolute in illo casu teneatur obedire, quia, ut restrictè inquit P. Suarez lib. 6. de Legib. c. 8. n. 6. subditus debet iudicium suum deponere, ut est communis doctrina, & in praxi necessaria; ac proinde tenetur deponere propriam opinionem, & in operando sequi opinionem Prælati; quia potest, ac debet avertere considerationem à motivis, quæ ipsi persuaserant, rem illam esse illicitam; & mentem erigere ad contemplandum, quòd Superior locum DEI teneat, dum tanquam Superior præcipit; ac proinde, quòd DEUS per os ejus loquatur; cum ergo DEUS non nisi honesta, & licita præcipere possit: opinio favens libertati, quæ ante præceptum apparebat subdito minus verisimilis, post præceptum illi apparebit verisimilior; sic illi.

313. In hac quæstione videtur 1. casum, de quo in præsens agitur, non esse adeò rarum, ut nunquam, vel vix unquam contingere possit. Nam plura sunt exempla in Sacris Canonibus, ubi etiam Majores multa ordinârunt, & præcepta dederunt, à summis deinde Pontificibus reprobata, tanquam institutis Sacrorum Canonum adversantia, licèt ipsis præcipientibus non viderentur esse mala, & illicita. Nam & ipsi homines sunt, & in quæstionibus facti, in quibus quandoque fundant mandata sua, errare possunt. Videtur 2. eam propositionem: *subditus in sensu composito iudicij, quo sibi persuadet, mandati executionem esse illicitam*, ob fundamenta opinionis probabilioris stantis pro lege, adversus libertatem, *non potest obedire Prælato*, esse distinguendam, & omnino concedendam, quando mandati executio est manifestè illicita. Nam in hoc casu locum habet, quod assumitur ex D. Bernar-

do; si autem non sit manifestè illicita (ut contingit in casu præsentis, ubi de illicito est solum major apparentia veri, sed cum incertitudine, quòd existat lex eam prohibens) neganda est ex Doctrina S. Patris nostri Ignatij, cujus verba in aurea epistola de obedientia universaliter præscribunt hanc regulam: *ut cæco quodam impetu, & sine ulteriori examine obedientia prompta exhibeatur in omnibus*, in quibus nihil evidenter DEO contrarium præcipitur, in omnibus, quæ manifestò peccato conjuncta non sunt.

Nec obstat ratio, quæ affertur pro impossibilitate, quòd in sensu composito dicti iudicij licèt obediat. Nam dupliciter potest subditus executionem mandati iudicare, illicitam iudicio absolute, & directo 1. iudicando illam esse illicitam intrinsecè, ac in se: 2. illam esse illicitam solum extrinsecè, & in apparentia motivorum, ejus malitiam, seu prohibitionem suadentium. In sensu composito hujus secundi iudicij directi, quo subditus iudicat, motiva directè suadentia malitiam executionis mandati, habere majorem apparentiam veri, quàm motiva directè suadentia ejus bonitatem, licèt, ac religiosè subditus sibi imperat executionem mandati, Imperio regulato non per illud dictamen directum; sed reflexum super incertitudine motivorum actus, directè suadentium malitiam, & saltem moraliter certum principium, quòd non erret, aut contra Deum agat, qui facit, quòd Superior præcipit, ubi non est manifestè peccatum. Ex hac enim reflexione subditus sic directè discurrit: qui facit, quod Superior præcipit, bene agit, si materia præcepti non sit manifestè peccatum; sed licèt mihi appareat extrinsecè verum (nimirum vi motivorum directè suadentium) quòd materia præcepti hic & nunc sit peccatum, non est tamen manifestè peccatum; ergo hic & nunc bene ago, etiam in sensu composito illius iudicij directi.

Primum autem iudicium, quo quis directè, ac categoricè iudicat de veritate intrinsecæ actionis hic & nunc exercendæ quoad bonitatem, vel malitiam ejus, non est necessarium ad honestè operandum. Potest enim quis prudenter assentiri veritati objecti in se, licèt ea non appareat in se, sed solum in alio, prout contingit, cum

judicamus, *Deum revelasse Incarnationem Verbi, licet nec revelationis, nec Incarnationis intrinseca veritas appareat in se, sed solum in alio*, nimirum in moti-
vis credibilitatis. Nam nemo dubitat, fidem Divinam, qua supponit non pro *actu credendi*, sed *actu volendi credere*, seu pro actu imperante actum credendi, esse moraliter bonum, & formaliter honestum; & tamen hoc imperium non procedit, nisi ex iudicio credibilitatis, quod non iudicat, absolute, ac categoricè de veritate intrinseca existentia revelationis; sed solum extrinseca, *prudenti nimirum credibilitate revelationis facta*; ergo à fortiori, ut voluntas in rebus incertis, ac inevidentibus, quæ non apparent in se, sed tantum probabiliter in alio, gravi nimirum fundamento, suadente prudenter talem operationem esse eligibilem, inclinet intellectum, non requiritur, quod iudicium dirigens voluntatem statuatur *absolute*, ac *categoricè*, talem electionem esse honestam *in se*; sed solum *modaliter*, quod habeat apparentiam veri in alio de sua honestate.

2515.

Dices: in casu, quo subditus obedit voluntate directa ex illo dictamine reflexo, de quo supra *num. 2514.* eo ipso evadit illi probabilius contra dictamen directum de malitia objecti, quod in eo casu executio mandati careat malitia; ergo non probatur, dari casum, quo quis bene operetur contra dictamen probabilius Resp. verum esse, in dato casu subdito, ex illo dictamine reflexo, evadat probabilius, executionem mandati, hic & nunc non esse malam; sed hoc dictamen reflexum non esse necessarium. Ratio huius est, quia licet pro licita executione mandati, quæ habetur ex apparentia motivorum actus directè iudicantis, *licitam executionem*, non accedat novum pondus *ex parte intellectus*, seu major apparentia veri, vi cuius excedat apparentiam motivorum contra licitam executionem mandati, dummodo pro illa accedat majus pondus *ex parte voluntatis*, seu major ratio boni pro executione mandati (quæ in actu primo appareat licita) potest voluntas intellectum inclinare, ut apud se iudicet, sibi-que persuadear, se bene acturum, exequendo mandatum, licet in contrarium sit major apparentia veri, ut diximus supra,

Ratio est, quia bene simul, etiam tempore, in eodem intellectu componuntur hæc duo iudicia: *quod hic & nunc liceat exequi mandatum, habet rationabilem apparentiam veri*; & *quod non liceat, habet majorem apparentiam veri, sed utrinque incertam*; si ergo in tali casu proponatur voluntati in hac quæstione, *utrinque incerta*, esse conducibilius, suum iudicium vincere, & accedere parti, quæ habet rationabilem apparentiam veri de licita executione, poterit in re incerta, ac inevidenti, flectere in eam partem, qua iudicet, se licitè exequi mandatum. Quid enim cohibebit? quod minus aut voluntas imperet, vel intellectus imperanti pareat? *Non major apparentia veri pro inhonestate executionis*; hæc enim apparentia veri, licet minori, *pro honestate executionis*, non tollit vim motivam in actu primo, nec sistere potest motum in actu secundo, qualiter sit, ubi sunt æqualia pondera in balance, ut diximus *supra. à n. 971.* deinde stante etiam æquali *pondere intellectuali* in oppositis, voluntas ex præponderantia boni in uno, flectere potest intellectum in partem determinatam, ommissa electione alterius, ex dictis.

Dices, tale imperium non fore *prudens*; sed hoc negatur cum concipiatur ex prævio iudicio, fundato in rationabili apparentia veri pro honestate executionis, non obstante majori apparentia veri in oppositum. Nam hæc nullatenus elidit illam, ut paulò antè diximus. Si dicas, non esse iudicium prudens, quo quis sibi persuadet, *verum esse, quod liceat mandatum exequi*, quando hoc ipsum apparet magis propinquum falso, quam verò, præsertim retento iudicio, quo sibi persuadet, *esse verum*, quod non liceat mandatum exequi; alias enim simul iudicaret, *esse verum, quod liceat; & esse verum, quod non liceat*. Resp. negando assumptum, si non obstante majori apparentia veri pro inhonestate executionis, ex gravi fundamento nihilominus apparet verum, seu si datur apparentia veri pro honestate actus; hanc autem simul consistere posse cum illa, hic in præmissis hoc *num.* dictum est; cum utrumque iudicium possit esse verum. Neutrum enim iudicat *de veritate objecti in se, sed solum de veritate in apparentia*, quam habet una pars pro se, & altera in oppo-

oppositum, seclusa certitudine unius ex oppositis.

2516. Ad id, quod in n. 2512. additur, Resp. non requiri, quod, ut subditus honestè exequatur mandatum, *retineat* iudicium, quo apud se iudicet categoricè, *esse in se verum*, quod non liceat executio mandati, cum ponatur operari ex iudicio, quo categoricè iudicat, *esse in se verum*, quod liceat, quo eo ipso recedit à priori. Ut autem ex hoc iudicio prudenter procedat, satis est, quod non obstante majori apparentia veri pro inhonestate, maneat etiam apparentia veri pro honestate, nixa fundamento gravi; esto non recurrat ad dictamen reflexum, quo *ratio liciti* evadat illi probabilior. Hinc valde diversa sunt: subditus in sensu composito iudicij, quo sibi persuadet, *esse verum in se, quod executio mandati non sit licita*, non potest concipere prudens iudicium, quo sibi persuadet, *esse verum in se, quod executio mandati sit licita*, & subditus in sensu composito iudicij, quo sibi persuadet, *esse verum solum apparenter, quod executio mandati non sit licita*, non potest concipere prudens iudicium, quo sibi persuadet, *esse verum in se, quod executio mandati sit licita*. Nam hoc secundum omnino negatur, cum hæc duo sibi non contradicant; in primo autem casu subditus deberet deponere illud iudicium, quin *esse licitum* appareat probabilius opposito; quod facile fit, considerata ejus incertitudine, & gravi fundamento nihilominus militante pro honestate executionis; quibus per accidens solum insinuat:

2517. Not. 1. *obedientiam*, de qua in Rubrica hujus tituli, sumi largè pro executione cujuscunque rei, quæ potest cadere sub præceptum, quæ est obedientia solum *generalis*, & reperitur in quolibet actu exequentem materiam præcepti, licet non operetur ex fine obedientiæ *specialis*, qui est intendere submissionem sui per conformitatem cum intellectu, & voluntate legitimi Superioris, quæ talis; licet Barb. in c. 1. h. t. nu. 11. velit obedientiam hic sumi prout est virtus *specialis*; sed non bene. Nam hoc non exigunt de necessitate etiam Ecclesiasticæ, imò nec divinæ leges, ex dict. n. 434.

2518. Not. 2. subditos, Episcopi decreto non obedientes, esse excommunicandos, ex

c. *si quis*, 2. h. t. intellige, in negotijs pertinentibus ad statum Clericalem, in quibus subsunt; dummodo tale decretum non adversetur sacris Canonibus, c. *Institutionis*, 24. q. 2. Casus autem, in quibus aliqui putant, Episcopum statuere posse contra Canones, & constitutiones summorum Pontificum, refert Barb. de offic. & potestat. Episc. p. 3. allegat. 93. à n. 31. sed hoc non procedit de potestate Episcopi, *jure ordinario*, ei competente, ut consta ex dictis nu. 1103. Excusatur tamen Judex inferior ab inobedientia, si differat executionem sententiæ Principis, aut Superioris, qua condemnavit aliquem ex motu iracundiæ, aut vindictæ, aliòve modo, non servato juris, aut rectæ rationis ordine, ut colligitur ex L. *Vindicari*, C. de pænis, & resolvitur à Covarruv. in reg. Peccatum, p. 1. n. 5.

Not. 3. ubi agitur de controversia *subjectionis*, & *obedientiæ*, nihil esse attendendum in præjudicium Rei, vel possessoris, antequam citetur, ut dicitur c. *inter quatuor*, 8. h. t. Nam citatio est omnium actionum instituendarum principium, caput, basis, & fundamentum iudicij, & fori, Institut. de pæna temerè litigant. Hinc immeritò sæpe proceditur ad dictandas pænas subditis non auditis, majori plerumq; damno, quàm fructu boni communi.

Not. 4. titulo dictæ obedientiæ, etiam Abbates, & Sacerdotes, qui Episcopo dicecesano subsunt, teneri ad ejus Synodum venire, & ad hoc per censuram compelli posse, ex c. *quod super his*, 9. h. t. hunc tamen Canonem loquentem de *Sacerdotibus*, Piascius in *Praxi nova Episc. p. 2. c. 2. n. 2.* & alij, intelligunt de Sacerdotibus, qui *animarum curam habent*, juxta Trid. sess. 24. de reform. c. 2. loquentem autem de Abbatibus, & alijs Exemptis ex Trid. cit. idem affirmat Barbosa in cit. c. nu. 3. qui aliàs, cessante exemptione, Synodo interesse deberent, nec Capitulis generalibus subduntur; non autem his, qui non habent Capellas, seu membra, aut populum non exemptum, idque per cap. *Ex ore*, de privileg.

Cæterum textus loquens de Abbatibus, rectius intelligitur de illis, qui habent populum, de quibus loquitur, c. *Abbates*, 18. q. 2. Hi enim propter populum tenentur vocati accedere Synodum, etiam si sine

sunt exempti per c. *Ex ore*, de privileg. secus est de non habentibus populum, nisi alia causa rationabilis subsit, c. *Episcopus* 11. dist. 18. quod etiam procedit de Sacerdotibus sæcularibus, & beneficiatis, qui curati non sunt, cum populum non habeant, nisi Synodus indicta foret ad Cleri totius reformationem, vel edenda statuta generalia pro tota diœcesi. V. Azor p. 2. l. 3. cap. 47. q. 3. Quod verò diximus ex Barbosa de exemptis, qui aliàs cessante exemptione Synodo interesse deberent, nec generalibus Capitulis subsunt, est ex jure novo Concilij Trid. sess. 24. de reform. c. 2. quod tamen Pirhing h. t. num. 12. & verum, videtur intelligere solum de illis, quorum Ecclesijs annexa est animarum cura. Mendicantes autem, ad Synodum diœcesanam, venire non tenentur, ut notat Piasecius cit. in praxi Episc. p. 2. c. 2. a. 1. n. 3.

2521.

Not. 5. Superiorissas Monialium (ut sunt Abbatisa, Præposita, Priorista) ratione publici muneris esse capaces jurisdictionis non annexæ Ordini, ut sunt nominare Clericos ad beneficia, & punire propter inobedientiam in his, quæ ad gubernationem sui monasterij, Monialium, & rerum subjectarum pertinent, ut colligitur ex c. *dilecta*, 12. h. t. Pro cujus intelligentia præter ea, quæ diximus supra, not. 6. feminas, sicut sunt capaces dignitatis Ecclesiasticæ, sic etiam ratione sui muneris publici capaces esse alicujus jurisdictionis Ecclesiasticæ non supponentis Ordinem, juxta dicta loc. cit. Et ideo ratione dignitatis possunt habere collationem beneficiorum, ut notat Abbas in cit. c. 12. nu. 3. ac in eis instituere, institutione dante possessionem, & titulum; non autem authorizabili, per quam datur potestas exercendi curam animarum, ligandi, ac solvendi; sic Frater Emmanuel rom. 1. q. 17. a. 12. apud Barbof. h. t. n. 3.

2522.

Not. 7. nec Abbatisis, nec ulli non Clerico, competere potestatem excommunicandi sibi subjectos; cum ea potestas spectet ad potestatem Clavium Ecclesiæ, cujus mulier, & non Clericus, incapax est; sic Abbas cit. nu. 3. Unde, si Clerici, vel alij mulierum Regularium subditi egerent correctione pœnali per censuras, Abbatisa deberet implorare officium Superioris, ut dicitur cit. c. 12. Hinc cum in cit. c. 12. dicitur, quod Ab-

batisa, de qua ibi, Honorio III. conquesta de inobedientijs suarum Canoniarum (non Regularium) eas ab officio, & beneficio suspenderit, non intelligitur de suspensione, quæ est censura, cujus violatio inducit irregularitatem; sed quæ est pœna, privando fructibus beneficiorum, & prohibendo ab exercitio, seu functionibus officiorum suorum; V. Azor. cit. p. 1. l. 13. c. 10. q. 6.

2523.

Not. 8. Clericum, Episcopo subjectum, non teneri ad obedientiam ei præstandam in scripto, vel per juramentum, ut habetur in c. *Legebatur*, 3. h. t. sed sufficere, promissionem manualementem, seu verbalem; at hoc intellige de simplici Clerico, nullam administrationem habente. Parochi enim, & Curati, tempore investituræ, tenentur juramentum obedientiæ præstare Episcopo, in quo tamen attenditur cujusque Ecclesiæ consuetudo. Excipi etiam debet casus, quo Canonici Regulares, Priori suo, inobedientes forent. Nam tales ab illo excommunicari possunt; & licet à Papa, vel ab alio absolventur; deberent præstare juramentum de obediendo suo Superiori; si autem forent incorrigibiles, expellendi essent de confortio fratrum, ut dicitur cum in Ecclesijs, 10. h. t. V. infra dicenda, à n. 2526.

2524.

Not. 9. Metropolitanum non posse exigere juramentum à suo Suffraganeo ultra formam Canoniam; & si exigat, non teneri parere; & si juret; juramentum non tenere, cap. *dilecti filij*, 13. h. t. intellige, non tenere quoad ea, quæ juravit ultra formam. Ex quo colligitur, Capitulum, etiam invito Prælato, posse se opponere, si ex facto Episcopi, vel alterius Prælati, præjudicium infertur Ecclesiæ, prout in casu hujus c. se opposuit Archidiaconus, & Capitulum Castellani Archiepiscopo, & Patriarchæ Grandensi apud Gregor. IX. Summum Pontificem; cum ille ab Episcopo Castellano juramentum ultra formam Canoniam exegisset.

2525.

Not. 10. præter pœnas, inobedientibus statutas, de quibus num. 2518. inobedientia notam incurrere non obedientem Apostolicis Canonibus, ut habetur c. *Illud Dominus*, 5. h. t. ibi: sed cum spiritualia sint temporalibus digniora, & obedientia melior sit, quam victima, & auscultare, magis, quam adipem arietum offerre, non debue-

debuerat idem Episcopus, pro temporali commo Herbipolen. Ecclesie, notam incurere inobedientie, & Apostolicis iussionibus contraire: hanc notam vocant aliqui infamiam Canonicam; quæ tamen, sublato peccato, ex quo nata est, per penitentiam tollitur, ut notat Abbas in cit. n. 5. in fine.

2526

Not. 11. circa incorrigibiles (de quibus nu. 2518.) posterioribus temporibus aliqua, specialiter observanda, esse præscripta novissimè ab Innocent. XII. qui confirmans decretum de ejectis, & ejiciendis, edictum à sacra Congreg. 1. Maij, 1693. statuit. 1. quòd firma mancant, decreta de Apostatis, & ejectis, edita à sacra Congregatione Concilij; & Urban. VIII. anno 1624. confirmata. Secundò, de novo statuit, quòd annus integer, qui in prædictis decretis anni 1624. præscribitur in penitentia, & jejunio ad ejiciendos incorrigibiles, ad sex tantum menses continuos in posterum coarctetur, & restringatur.

Tertiò, quòd facultas Generalibus Ordinibus, de consilio, & assensu, ex gravioribus Religiosis, in singulis Capitulis, & Congregationibus generalibus, ad causas ejiciendorum eligendis attributa; extendatur etiam ad quoscunque Provinciales, qui electis pariter in Congregationibus provincialibus, 16. gravibus ex propria Provincia Religiosis, à Generali confirmandis, de illorum consilio, & assensu, causas hujusmodi cognoscant, & ad effectum ejiciendi incorrigibiles suæ Provincie, & electionem pronuntiandi, accedente approbatione Generalis, definiant, salva semper S. Sedis, & S. Congregationis Concilij, in casu recursus, & appellationis, auctoritate.

ARTICULUS III.

An Minor exercere valeat jurisdictionem in Majorem?

2527

Casus iste proponitur in c. cum inferior, 16. h. t. ubi Archi-Diaconus Firmienfis in Episcopum ibi consecratum, & confirmatum, ac ejus Ecclesiam, jurisdictionem exercere voluit; eò quòd illa Ecclesia prius, quàm ab Archi-Episcopo Colocensi, de licentia Papæ, in Cathedrali erigeretur, sub suo Archidiacono

Tom. I.

natu fuerit. Re delata ad Gregorium IX. Pontifex id absolum judicans, eò quòd inferior regulariter Superiorem nequeat solvere, & ligare; sed Superior, inferiorem: mandavit Archi-Episcopo Colocensi, ut dicto Archi-Diacono inhibeat, ne de cætero aliquid hujus, erga Episcopum, & ejus Ecclesiam attentare audeat, cum dictus Episcopus à jurisdictione ipsius Archi-Diaconi ipso facto sit exemptus; sic c. cum inferior.

Ex hoc c. Colliges 1. Ecclesiam Collegiatam, vel Conventualem, non modò Sæcularem, sed etiam Regularem, ipso facto fieri exemptam à jurisdictione Prælati, Episcopo inferioris, si legitime erigatur in Cathedrali; constat ex casu numeri præced. Unde fit, quòd, si Episcopo, de novo constituto, assignata sit propria diæcesis, intra cujus fines Archi-Diaconus existit, etiam iste illi subjectus erit, arg. c. Regenda, 10. q. 1. & c. cum persona 7. de Privileg. Deinde Monasterium Religiosi Ordinis erigi posse in Ecclesiam Cathedrali, sic, ut ejus Prælati, sive Regularis, sive Sæcularis ibidem Episcopus sit, ut habetur in cit. c. cum inferior; & c. 1. ne Sede vacante, juncto c. nullus 28. de elect. in 6.

2528

Colliges 3. in textu signatè dici, quòd inferior regulariter Superiorem nequeat solvere, & ligare. Nam per accidens fieri potest oppositum, v. g. ratione delicti; non quidem sic, quòd, si Episcopus delinquat intra fines Archi-Diaconi sibi subjecti; vel Archi-Episcopus in diæcesis sui Suffraganei, hic ab illo puniri possit (quia inferior nequit ligare illum, cujus jurisdictioni subordinatus est, ut rectè notat Layman in cit. c. 16. n. 3.) sed, si Episcopus extraterritus delinquat in territorio Prælati non exempti, Abbatis v. g. vel Præpositi. Nam delinquens in territorio non subjecti, aut non subordinati Judicis, ratione delicti sortitur forum; quia tunc in tali loco habetur ut persona privata; sic Abbas in c. sanè, de foro compet. n. 4. Limitari etiam debet dictum, quòd Superior non subjiciatur inferiori, ut non procedat, quando ille huic se sponte subjicit in his, à quibus lege, vel Canone non prohibetur; sic Superiores, Episcopi, imò & summus Pontifex, suis se confessarijs rectè subjiciunt.

2529

Dd dd

Colli-

2530.

Colliges 4. illam regulam : qui potest ligare, potest & solvere, ac è converso, non esse accipiendam indefinitely. Nam in pluribus casibus fallit 1. in foro conscientie. Nam Parochus jure ordinario non potest excommunicare, potest tamen solvere ab excommunicatione non reservata; 2. in foro externo; nam Legatus à latere percussores Clericorum, etiam existens extra Provinciam, potest absolvere; non tamen existens extra Provinciam potest ligare, seu excommunicare, ut diximus *supr. de Offic. Legat.* Procedit ergo solùm, quando unum eorum alicui competit ex officio, nimirum jure ordinario; secus, si solùm ex commissione nudæ potestatis ad solvendum, vel ligandum. Regulares enim à pluribus casibus, Papæ reservatis, ac etiam censuris, vi suorum privilegiorum, possunt solvere, quin jure ordinario possint peccata reservare, vel censuras infligere.

Colliges 5. Papam, nisi aliud exprimat, non intendere juri tertij præjudicium, saltem grave, inferre; ut colligitur ex *cit. c. cum inferior*, ibi: quòd, si per hoc jura Archidiaconi Firmiensis ledantur in diocesi Colocensi, tum ipsi aliunde, in eadem diocesi, ubi Archiepiscopus expedere judicaverit, competentem compensationem facere debeat, absque præjudicio tamen juris alieni.

ARTICULUS IV.

An per lapsum in hæresim, vel schisma, Prælati Ecclesiæ amittat jurisdictionem, & jura sua?

2531.

ANte resolut. not. aliud esse, Ecclesiam aliquam, aliud, solùm ejus Prælatum, vel solùm Capitulum, in schisma, vel hæresim labi. Primum contingit, cum & Prælati Ecclesiæ, ac totum ejus Capitulum, atque Clerus, in tale crimen prolabitur; quo posito: Bz. si tantùm solus Episcopus, aut Prælati Ecclesiæ; non autem Capitulum, vel Clerus; vel solùm Capitulum, aut Clerus, non autem Prælati, in hæresim, vel schisma prolabitur, Ecclesiam non privari jurisdictione, vel juribus suis; sic Felinus in *c. Inter quatuor* 8. h. t. n. 3. Nam delictum personæ non debet in Ecclesiæ detrimentum redundare,

per *Reg. 76. in 6. i.* præsertim, cum Prælati neque per pactum Ecclesiæ jura, sine Capituli consensu, possit alienare; minis ergo per delictum. Et ideo licet Procurator Monasterij committeret crimen falsi in judicio, vel aliud, propterea Monasterium patitur jacturam causæ; sic P. Ludovicus Engel *de Privilegijs Monasteriorum, privileg. 26.*

Similiter Monasterium non tenetur de deposito illo, quod culpâ Religiosi est perditum, aut deterius effectum, nisi quatenus res deposita in Monasterij utilitatem conversa est, ut inde locupletius factum sit, ut tradit Molina *de Just. tr. 2. D. 525. Lessius de Just. l. 2. c. 27. d. 3. n. 12.* addens, idem dicendum esse, si depositum sit apud Abbatem, cujus rationem dat Sanchez *in Præcept. Decal. tom. 2. l. 2. c. 14. n. 29.* quia nec ex delicto peculiari Abbatis tenetur Monasterium.

Dixi: si solus Prælati, vel solùm Capitulum, aut Clerus labatur in hæresim, vel schisma; quæstio autem potissima est, an, si Episcopus unâ cum Clero, & populo univervo, labatur in hæresim, vel schisma; jura, & privilegia talis Ecclesiæ nihilominus maneat penes illam? affirmativam sequitur Joannes Andr. *e. Inter quatuor, n. 4. & Abbas ibid. n. 5.* Nam tali casu res se habet, sicuti si omnes peste, aut ruinâ extincti sint. Nam adhuc privilegia loco adhærebunt.

Deinde, bona Ecclesiarum non solùm sunt deputata ad usum Prælati, & Capituli, sed præterea etiam ad reparationem templi, quod Divino Numini dicatum est, & ad alimoniam pauperum (*c. fin. 16. q. 2. quatuor 12. q. 2.*) quibus ex alieno facto præjudicium generari non potest, *c. non debet, eod.* Et ideo in præjudicium Ecclesiæ, Prælati, & Capituli, veteres consuetudines Ecclesiæ remittere non possent; Innocent. ad *c. accedentibus, de Prælat. Angelus conf. 177. & si confiteantur, se recepisse pecuniam, eandemque in rem Ecclesiæ conversam esse, si aliter de conversione verè constet, minimè eis credetur; alioqui enim (inquit D. Antoninus ad *c. gravis, in fin. depositi*) daretur occasio delinquendi, & sic contra veritatem confitendi, & deinde pecuniam inter se dividendi, & consumendi, aut bona*

na Ecclesiæ ad agnatos transferendi; Parnormit. *ad dict. c. 1. n. 18.*

2533. Confirmatur 1. quia hoc procedit, si testator dixisset, *velle se, bona sua ob delictum admissum ad alios pervenire.* Etenim, ut eleganter decidit Felinus *conf. 34.* legatum factum de certis bonis cuidam Xenodochio hac conditione, quod singulis annis certum anniversarium celebraret; & si non faceret, alteri Ecclesiæ applicaretur: certè si Gubernatores dicti Xenodochij certis annis anniversarium illud intermiserint, non privatur hospitale suò legatò. Sed an idem sit, si Monasterio legatum fuerit: & omnes Monachi in celebratione dicti anniversarij negligentes sint, latiùs examinat, quem vide *loc. cit.*

Confirmatur 2. quia Prælatus, *delinquendo* non solùm non transfert dominium rei Ecclesiæ, sed nec possessionem quidem, etiamsi adjecta fuerit clausula *constituti*, hoc est, quod constituerit, se eam nomine emptoris possidere; quia non tam apud ipsum, quàm apud Ecclesiam, rei Ecclesiæ possessio est, Alex. Ripa, & alij *ad L. 1. ff. de acq. poss. & ideo* morte ejus possessio *non vacat*, id, quod pluribus verbis explicat Tiraquellus *in lib. de Constit. part. 3. lim. 16.*

2534. Confirmatur 3. quia delictum Prælati ad eò non nocet Ecclesiæ, ut Prælatus remotus, vel depositus, non admittatur ad declarandum, aut testimonium ferendum super contractibus, seu actibus præcedentibus, per eum perperam factis, quatenus Ecclesiæ suæ ex eo præjudicaret, Laur. Calcanæus *consil. 125. n. 20.* Baldus *ad c. Si verò, qui feud. dare poss.*

Confirmatur 4. licet regulariter producens instrumentum, cogatur eodem contra se uti, possitque ex illo condemnari (Alex. & alij *ad 2. editiones, ff. de edendo*) quasi videatur approbare personam scribentis illud (Baldus *ad L. si quis testib. C. de Testibus*) tamen, si Ecclesia, vel ejus Procurator ignoranter produxit instrumentum falsum, per Prælatum confectum, nullum sibi in eo præjudicium facit, *c. cum venerabilis*, & ibi Felinus *n. 27. de except.* ubi dicitur, quod excipiens non videatur fateri ea, quæ in exceptione includuntur.

2535. Negativam autem sequuntur alij, volentes, quod si Ecclesia aliqua in hæresim,

Tom. I.

aut schisma labatur juribus, ac privilegijs Ecclesiasticis privetur ita, ut aliæ inferiores, in Spiritualibus antea subjectæ Ecclesiæ, ac populi Christiani, immunes ab illa efficiantur, saltem post sententiam declaratoriam hæresis, aut schismatis incurfi, pro quo citatur D. Thom. *22. q. 39. a. 3.* apud Layman *in cit. c. 16. h. t. n. 1.* Fundamenta hujus opinionis sunt sequentia apud Peckium ad Regulas Juris Canonici, *Reg. 76. à n. 5.* Quia Prælatus potest præjudicare juribus Ecclesiæ; primò ex eo, quod, *Prælatus navem Ecclesiæ, publicis utilitatibus, seu rerum bellicarum transvectionibus dolose subtraxerit: utique hæc navis in damnum Ecclesiæ publicata, fisco Principis adscribitur. L. jubemus 1. C. de Sacrosf. Eccles.* Secundò, quia, si quis Virginem Sanctimonialem, & Deo dicatam, aut raptuerit, aut sollicitaverit, aut corruperit, bona ejus Monasterio, ubi consecrata, professa, & velata est, pro solatio addicuntur *L. Raptores. C. de Episc. & Cler.* si tamen ea, quæ præest Monasterio, intra unum annum, postquam cognovit, facinus tale admissum esse, res ejusmodi non vendicet, nascitur sanè hæc illius negligentia præjudicium Monasterio, & Fisco Principis adjiciuntur: *§. fin. in auth. de Sanctissimis Episc.* quod & de bonis hæreticorum alibi, constituit Justinianus, *L. in §. si quis, de prædictis 2. in auth. ut cum de appell. cognosf.*

Tertiò ex eo, quod (ut in Africana Synodo legitur) Prælati qui negligunt loca, sibi subdita, in unitate Catholica lucrari, si à vicinis Episcopis moniti infra sex menses id non effecerint, alius, qui ea convertit, sua faciat, & Ecclesia illius Prælati, dominium amittat, *c. 1. de præscript. c. placuit. 2. 16. q. 3.* Quarto ex eo, quod ex negligentia Prælati contra Ecclesiam curat præscriptio, *c. auditis, de præscript.* & si ipse, aut Procurator Ecclesiæ instrumenta Ecclesiæ in judicio non exhibuit, noceat hoc illius factum Ecclesiæ ipso jure, & non nisi in integrum restitutione postulata adjuvetur, *c. 2. de restit. in integrum.*

2536. Quintò ex eo, quod si Episcopus, vel Prælatus feudum à Rege non *persona*, sed Ecclesiæ datum, propter suam culpam perdat, utique *eo vivente*, nullum ex illo feudo fructum Ecclesia habeat. Neque tamen sufficit, quod eo mortuo ad Ecclesiam

Dd dd 2

liam

fiam vertatur, §. *fin. de Capit. Corradi in usibus feud.* quia fructus medio tempore percipiendi, & fortè per Prælatum non consumpti, in rem Ecclesiæ convertentur, c. *cum in offic. de Test.* Sextò, quia, si Episcopus delinquat, & sciens, prudensque alienum servum ordinet, eum Domino suo, ut est in Concilio Aurelianensi, cum duplici satisfactione recompenfare debet, c. *si servus* 54.

Septimò, quia Episcopus, si non acquirit Ecclesiæ, cum potest, in fraudem non acquisivisse censetur. *L. in fraudem, ff. de Jure Fisci*; quia tenetur Ecclesiæ utilitatem pro viribus procurare: si tamen ab emphyteuta (qui per biennium in solutione Canonis cessavit, *L. invenimus 2. C. de Sacrosf. Eccles.*) Canonem spontè recipiat, solus utique impedit, ne pœnæ commissio locum habeat. Octavò, quia exceptio spoliationis Prælati, Ecclesiæ nocet, c. *2. de Ord. cog.* & subinde ex falsitate per Prælatum admissa (c. *cum ex literis, de Restit. in integrum*) adversus illam pronuntiatum fuit. Postremò ex eo, quòd Ecclesia pupillis æquiparetur, Clem. *quia contingit, de Relig. domib.* Unde sicut (teste Ulpiano) si Tutor dolo fecerit, in pupillum datur actio, *L. 1. §. hoc edicto, ff. ne vis fiat ei, qui in poss. &c. L. fin. de Administr. Tut.* ita & hic quoque ex delicto Prælati rectè videtur Ecclesia teneri.

2537.

In his opinionibus inter se oppositis, quorum fundamenta retulimus ex Peckio *cit.* illa probabilior videtur, quæ docet Ecclesiam, cujus Prælatus cum Capitulo, & Clero in hæresim labitur, saltem post sententiam declaratoriam hæresis, perdere jura sua omnia, & privilegia, prout apertè colligitur ex c. *Ut commissi, §. Privandi, de hæreticis in 6.* ubi Bonifacius VIII. Inquisitoribus hæreticæ pravitatis sic scribit: *Ut commissi vobis officij debitum, utilius, & uberius exequamini, Sancta memoria Innocentij, Alexandri, & Clementis, Prædecessorum nostrorum vestigijs inhærentes, vobis, & Vestrum singulis, privandi, vel privatos nuntiandi, dignitatibus, ac illis beneficijs Ecclesiasticis de diæcesanorum, vel eis absentibus, Vicariorum suorum consilio, & officijs publicis, ac honoribus quibuscunque, eosdem hæreticos, credentes, receptatores, & defensores ipsorum, eo-*

rumque filios, & nepotes, plenam concedimus facultatem.

Ex hoc textu, hæreticos, ipso jure privatos esse, à die commissi criminis, omnibus beneficijs Ecclesiasticis, ante hæresim adeptis colligit Barbosa *in cit. c. Ut commissi, n. 10.* pro eadem opinione referens Covarruv *l. 3. Variar. c. 8. n. 4.* Flamin. *Parif. de Resignat. benefic. l. 3. q. 1. à n. 31.* Ledesmam, Azor, Sanchez, Anton: Riccium, & alios. Et ratio est, quia hæretici, & schismatici quoad favores extra Ecclesiam sunt. Non igitur convenit, eos juribus, ac privilegijs Ecclesiæ gaudere. Idem dicendum est de lapsis in schisma, ex c. *Novatianus 7. q. 1. c. didicimus, 24. q. 1.* quorum primo de Schismatico, sic loquitur Nicolaus Papa: *qui ergo nec unitatem Spiritus, nec unionem pacis observat, & se ab Ecclesiæ vinculo, atque à Sacerdotum Collegio separat, Episcopi nec potestatem potest habere, nec honorem, qui Episcopatus nec unitatem voluit tenere, nec pacem; & altero, Cyprianus ait: didicimus, omnes hæreticos, & Schismaticos nil habere potestatis, ac juris.* Hæc tamen limitanda sunt, ut non procedant, quando vel unus ex Conventu contradicit, & in fide, ac unitate Ecclesiæ manet. Nam in tali casu, alijs privatis, jura Ecclesiæ penes ipsum remanebunt. Nam licet gesta à majori parte valeant, *ad utilitatem Ecclesiæ*, etiam minori contradicente; unius tamen contradictio impedire potest, quòd minus valeant gesta ad delictum, & damnatum Ecclesiæ imputandum.

Ad fundamenta contrariæ sententiæ in n. 2532. *β.* non esse paritatem in casu ibi allato. Nam in his, quo omnes peste, vel ruinâ extinguuntur, id contingit citra illorum culpam; secus est, ubi jactura jurium decernitur in pœnam delicti, prout contingit, cum Ecclesia, hoc est, totum Corpus, vel totum Monasterium, prolabitur in hæresim.

Ad 2. *β.* etsi verum sit, quòd bona Ecclesiæ non sint tantum deputata in usum Prælati, & Capituli; sed etiam in templi reparationem, & pauperum alimoniam: quia tamen Prælatus cum Capitulo repræsentativè est Ecclesia, quoad jura distribuendi ea bona in eos fines, & ratione delicti totius corporis cum suo capite se constituit indignum eo jure, quod habebat, reti-

2538.

retinendo, talis Ecclesia non patitur ex alieno, sed proprio delicto.

Ad 3. constabit ex dicendis à *num. sequenti*. Ad 4. B. aliud esse damnum, quod Ecclesia patitur *in non acquirendo*; aliud, quod patitur *in jam acquisitis*, ex delicto Prælati, & Capituli; quid porro possit, vel non possit Prælatus, & Capitulum *simul*, quando ex utriusque delicto Ecclesia damnificatur, constabit ex *num. 2539*. Quod dicitur in *n. 2533. & seqq.* solum probat ex delicto *solum* Prælati Ecclesiam non pati jacturam jurium suorum, quod ipsi asserimus *sup. n. 2531*. Nec aliud concludi potest ex eo, quod dicitur in confirmatione. *4. n. 2534*.

Ad ea, quæ producuntur pro sententia negativa à *n. 2435*. in quantum intendunt, solum Prælatum ex delicto suo Ecclesiam causare posse amissionem jurium suorum, cujus oppositum tenuimus *sup. n. 2531*. Resp. præmittendum, solum Prælatum *in rebus acquisitis* Ecclesiam nocere non posse; secus *in acquirendis*, sicut servus respectu Domini eidem nocere non potest in jam quæsitis; secus in acquirendis, *L. 1. §. fin. ff. de stipulat. servorum*; & debitor respectu Creditoris, per *L. 2. ff. qui in fraud. credit.* Ratio autem hujus est, quia Prælatus est defensor, & Procurator Ecclesiam *generaliter* constitutus; non autem Dominus rerum ad eam pertinentium, per *c. Fraternitatem, 2. de donat. Fraternitate tuam credimus non latere, quod, cum Episcopus, & quilibet Prælatus Ecclesiasticarum rerum sit procurator, & non Dominus: conditione Ecclesie meliorare potest; facere vero deteriore non debet.* Accepimus autem, quod Prædecessor tuus graves donationes in rebus Episcopatus fecit in detrimentum Ecclesiam, suis Canonicis inconsultis. Unde, quoniam donationes de jure non tenent, indulgemus tibi, ut liceat donationes hujusmodi tam à Clericis, quam à Laicis, legitime revocare; & *14. q. 1. c. 1.* in mandato autem, seu constitutione generali non continetur facultas per delictum Ecclesiam præjudicandi, *L. 1. ff. de magist. convent.* & docet Felinus *consil. 34. nu. 8. cum nemo debeat alterius odio prægravari*; juxta *c. Non debet*; ergo talis actus donationis cum damno in jam acquisitis, quod ex ejus delicto Ecclesia patitur, ob defectum potestatis

validè celebrandi actum damnificativum, nullus est, consequenter in bonis acquisitis Ecclesiam nocere non potest. Hoc confirmatur ex eo, quia Prælatus non potest *expressè* sine debita solennitate, & causa, bona Ecclesiam alienare per *c. sine exceptione, 12. q. 2.* ergo multò minùs *tacitè*, & delinquendo.

2540.

Dices 1. ex hoc sequi, quòd nec Prælatus cum Capitulo possit Ecclesiam præjudicare etiam in acquirendis. Nam Prælatus etiam cum Capitulo non potest alia, nisi quæ cadunt in potestatem Prælati, & Capituli; non autem ea, quæ sub eorum potestatem non cadunt; at *delinquendo nocere Ecclesiam* sive in acquisitis, sive in acquirendis, non cadit sub eorum potestatem; ergo. Resp. quando dicimus, quòd Prælatus cum Capitulo nocere possit Ecclesiam, cum labitur in hæresim, vel schisma, procedere non tantum de damno in bonis acquirendis, sed etiam acquisitis; in alijs autem casibus, extra tale delictum, duntaxat in acquirendis, non in jam acquisitis. Ratio primi est, quia id de utroque delicto *expressè* habetur *in cit. jurib. n. 2537. & seq.* quæ, cum odiosasint, ad alios casus non expressos extendi non debent. Ratio secundi est, quòd non acquirendo non tam dicatur *nocere*, quam *non prodesse*; unde licet non possit imputari Ecclesiam delictum Prælati cum Capitulo in his, quibus proprie *nocet*, extra casum hæresis, vel schismatis; potest tamen in alijs, solum quando *non prodest*; idque propterea, quòd *talem elegerit*, præsertim, cum minùs sit *aliena non acquirere*, quam *sua deperdere*. Nam damnum ex negligentia Prælati, non nisi ad tempus nocet Ecclesiam, scilicet *tantisper*, donec Prælatus vivit; quia indignus est, ut adjuvetur, & in omnem eventum Ecclesiam beneficium restitutionis conceditur, & ut notat Curtius ad *L. servus, c. de pactis, n. 6.* quia contra Prælatum, qui data opportunitate acquirendi, noluit acquirere, datur actio ad interesse, pro modo, & ratione lucri cessantis.

2541.

Hinc Resp. ad object. N. sequel. & suppositum, quòd damnum, Ecclesiam proveniens ex lapsu Prælati cum Capitulo in hæresim, supponat in eo juridicam potestatem delinquendi, aut delinquendo nocendi nocumento inducto via jurisdictionis, qua

D d d d 3

pollet;

pollet; hoc enim damnum imponitur Ecclesiæ à jure, supposito lapsu in hæresim, vel schisma; quod etiam procedit, quando nocet non acquirendo; quibus præmissis.

Ad 1. in *nu.* 2535. Resp. 1. ibi, ubi sermo est de navi publicanda, & fisco Principis adscribenda, non agi *de lapsu Prælati in hæresim, vel schisma*, propter quem concedimus, ex tali delicto amitti jura Ecclesiæ; sed tantum de dolosa navis subtractione, quando ea utilitatibus boni publici necessaria erat. Unde, qui admittunt in dicto casu dispositioni juris civilis locum esse, dicunt speciali jure, & ex necessitate publica receptam esse dictam legem *Jubemus, C. de sacros. Eccles.* nec illam fundari in mero delicto, sed solum velato, & incluso in administratione; quod, cum in Prælati persona propriè puniri possit, punitur in ipsa navi, sic tamen, ut admittatur Ecclesia, ut hoc damnum acceptum recuperet, si Prælatus solvendo non sit, restitutione in integrum; sic Bartholus, Alciatus, & Castro, *in cit. L. Jubemus*.

2542.

Ad 2. in *nu.* 2535. Resp. ex ibi adductis solum sequi, quod *nu.* 2539. admittimus, nimirum Prælatus præjudicare posse in non acquirendo, id quod etiam probat objectio tertia. Hoc tamen ipsum damnum, ex Prælati negligentia Ecclesiæ datum in non acquirendo, intellige secundum dicta *nu.* 2540. Hinc etiam *Re.* ad 4. Nam eo casu Ecclesiæ liberum est, vel restitutionem in integrum petere, vel contra negligentem Prælatus, aut Procuratorem, judicio experiri; id, quod aliis non permittitur, quamdiu Procurator solvendo est. Et quamvis aliqui hanc doctrinam (*quod Prælatus Ecclesiæ præjudicare possit in non acquirendo*) velint locum non habere in causis ordinis, ut docet D. Antonin. apud Pekium *cit. nu.* 6. hic tamen de hoc dubitat, cum ardua possit esse res, & amplum patrimonium hæretici, vel Raptoris, in cujus tamen acquisitione Prælati negligentia nocet.

2543.

Ad 5. Resp. in eo casu solum probari, Prælatus Ecclesiæ nocere *in non acquirendo*; Ecclesiæ autem sufficere, quod res feudalis ad ipsam redeat, præsertim cum incertum sit, an Prælatus fructus ex feudo suæ personæ concessio consumpsisset, an non? Ad 6. Resp. illam duplicem sa-

tisfactionem nihil probare contra dicta nostra; cum non dicatur præstanda *ex bonis Ecclesiæ, sed Prælati*, qui servum alienum sciens ordinavit.

Ad 7. Resp. in eo, qui non acquirit, cum potest, legem favore Fisci præsumere dolum, & fraudem; in Prælato autem potius negligentiam, quam malitiam, per *c. ad nostram, de appellat.* Ad 8. dico, verum esse, quod Ecclesia in dicto casu tenebatur ex facto Prælati, sed ideo, quia illius Castri possessio ad ipsam pervenerat ex spolio Prælati; consequenter ne lucrum haberet ex ejus delicto, potuit judicio experiri.

Ex his colligitur, solum Prælatus delinquendo non posse præjudicare in juribus, & bonis jam acquisitis, ut constat ex *nu.* 2531. posse tamen in acquirendis, ut dictum est *nu.* 2539. & confirmatur plerisque argumentis, quæ adducta sunt à *nu.* 2535. Sic autem Prælatus simul cum Capitulo, & Clero labatur in hæresim, vel schisma, spoliari Ecclesiam, vel Monasterium juribus, & bonis, etiam præhabitis ex *nu.* 2537.

2544.

ARTICULUS V.

An Prælatus per reditum ad veram fidem recuperet amissionem jurium & bonorum?

Quæstio est, an Ecclesia, cujus Episcopus, & totus Clerus; vel Monasterium, cujus Prælatus cum toto Capitulo, vel in hæresim, vel schisma prolapsus est, cum hi ad Fidei Catholicæ unitatem reversi sunt, eorum restitutionem exigere possit? Resp. P. Ludovicus Engel *de Privilegijs Monasteriorum, Privilegio 26. nu.* 2. *respondet his verbis: si Religiosi omnes in aliquo Monasterio delinquant, & incorrigibiles sunt: non propterea bona Monasterij ad profanos usus transferenda (utpote quæ semel ad cultum divinum destinata sunt) sed expulsis incorrigibilibus alios ejusdem Ordinis, vel in horum defectu alterius Ordinis inducendos esse; si nulli prorsus Regulares tale Monasterium suscipere velint, tum demum & non prius, ad Clericos sæculares, non autem ad Laicos transferenda, juxta *c. inter quatuor, de Relig. dom. c. Relatum, 7. Ne Cleri-**

2545.

254.

Clerici, vel Monachi, cap. possessiones, de rebus Eccles. non alien.

3546. Cæterum in hac quæstione videtur distinguendum. Nam vel illa bona, & jura, propter tale delictum amissa, adhuc vacant, dum sit redditus à Schismate, aut hæresi ad unitatem Ecclesiæ, ac veram fidem? vel jam possidentur ab alijs? deinde, si jam possidentur ab alijs, rursus distinguendum est, an translatio eorum jurium, quæ jam possidentur ab alijs, facta sit auctoritate Pape, an non? quo posito:

Resp. bona, & jura amissa in dato casu, per reditum ad unitatem fidei Catholicæ, ipso jure, veluti jure postliminij, recuperari ab Ecclesia, quæ illa propter lapsum in hæresim, vel schisma, prius amisit, si adhuc sint vacantia; si verò ab alijs jam possessa, quin interim auctoritate Pape, amissorum translatio in eos facta sit, Ecclesiam sic privatam, per Judicis sententiam restituendam esse. Primam partem docet Immola, & Felinus; secundam Innocent. & Abbas in c. inter quatuor, 5. h. tit. quos citat, & sequitur Layman in dict. n. 8. Ratio sumitur ex cit. c. inter quatuor, ubi sequens casus habetur.

Constantinopolitana Ecclesia in schisma, ac rebellionem inciderat: quamobrem Catholicæ, quæ ante subjectæ erant, Ecclesiæ, se ab illa separarunt, obedientiam, & subjectionem denegantes. Sed posteaquam à Venetis Constantinopolis recepta, & Catholicus Patriarcha institutus fuit, is petijt ab Innocentio III. ut Ecclesiæ, atque Episcopi, qui tempore schismatis pro liberis habeantur, nunc, mutato rerum statu, ad pristinam subjectionem obligati declarentur. Ad hoc respondit Papa: in absentia illorum Episcoporum, qui nec citati, nec convicti sunt, nihil se, in eorundem præjudicium statuere posse: quòd si verò Patriarcha judicialiter contra illos agere velit, justitiam se ipsi non negaturum. Ubi vides, quòd Papa judicet, justam esse petitionem Patriarchæ, ut Ecclesia Constantinopolitana restituatur pristinis juribus, licet addat, hanc restitutionem fieri non posse, nisi citata, & audita parte, cujus interest.

3547. Dixi: quin interim auctoritate Pape amissorum translatio in alios, vel aliam Ecclesiam facta sit. Nam si interim eorum

jurium, ac bonorum translatio in aliam Ecclesiam absolute facta sit, & non tantum sub conditione, dependente ab Ecclesiæ rebellionem, etiam si postea talis Ecclesia revertatur ad unitatem Fidei, aut recedat à delicto, propter quod absolute spoliata est, bonis in alios jam absolute per Papam translatis, non amplius restituitur. Sic Immola, & Felinus cit. post Barthol. in L. Gallus, 29. §. & quid si tantum, ff. de liber. & posthum. nu. 11. quos citat, & sequitur Layman dict. c. 8. n. 4. Ratio enim est, quia restitutio in integrum, facta à Principe, non aufert jus alterius, nec alius est sensus legis primæ & seqq. C. de sententiam passis dicentium, quod restitutus recuperet bona, quàm, si non sint jam in alia translata. Id, quod etiam expresse tenet Abbas in c. Inter quatuor, cit. num. 2. Nam restitutio fieri debet sine præjudicio aliorum, quibus interim jus quæsitum est, arg. L. 2. ff. de decurionib.

Quod P. Engel cit. adducit, ex c. inter quatuor, 5. de Religios. domibus, quando locus religiosus debet reformari, ut, quando omnes in tali loco sunt incorrigibiles, non propterea bona Monasterij ad profanos usus (utpote, quæ semel ad cultum divinum destinata sunt) nec, quamdiu per Regulares remanere potuerint ordinata, ad sæculares Clericos, esse transferenda, omnino constitutum est in cit. inter quatuor: sed de hoc, quòd expulsis illis incorrigibilibus, alii ejusdem Ordinis, & primum in horum defectu alterius Ordinis Regulares inducendi sunt, nullatenus reperitur in textu. Verba dicti Capituli sunt; inter quatuor (& infra) de Monasterijs quoque Græcorum in sæculares Canonicos convertendis Fraternitati tuæ respondemus: quòd quamdiu Monasteria per Regulares remanere potuerint ordinata, non sunt ad sæculares Clericos transferenda; sed si Regulares defuerint propter eorum defectum, in eis sæculares Clerici poterunt ordinari; ubi clarè, solum definiri, Monasteria, quamdiu per Regulares remanere potuerint ordinata, non debere transferri ad sæculares Clericos; & solum hoc fieri posse, si defuerint Regulares; ergo si in aliqua Provincia, vel Regno contingat, Monasteria non remanere ordinata per ejus inquilinos; vel, nec reformari valeant in suo Ordine, sed id rectius obtineri per alios Regula-

gulares, licet alterius Ordinis, nihil fit contra dictam constitutionem *c. inter quatuor*, ut dicitur in *c. Relatum*, 17. *Nec Clerici, vel Monachi.*

2548. Et licet in *cit. c. Relatum* expressè dicatur, ut hæc ordinatio, & reformatio fiat per Religiosos *eiusdem Monasterij, vel Ordinis*, si tales haberi possint, prout necessitas ordinationis, & reformationis exigit; hic tamen ordo solum præscriptus est *Episcopis*, & locorum Ordinarijs, si per eos talis ordinatio, & reformatio facienda est, ut constat ex *cit. c. Relatum*, in quo continetur rescriptum Alexandri III. ad Episcopum Londonensem, cui quærenti, quid faciendum, *cum Monachi seculariter vivunt*? sic rescripsit Pontifex: *relatum est, quod Monachi de H. seculariter vivant, & alios exemplo suo corrumpant.* Ideoque mandamus, quatenus eos ad observantiam regulæ, appellatione remota, compellas: vel, si tibi restiterint ausu temerario, *eis ejectionis*, Fratres alterius Ordinis (*si non potest præscriptum Monasterium in suo ordine reformari*) in illud inducas: *ut labores impiorum justi edant: & illi tandem rubore perfusi, ad sui Ordinis observantiam revertantur.*

Ratio autem, cur hic Ordo reformationis observandus sit *ab Episcopis*, est, quia ipsi, extra necessitatem, statum Ecclesiæ mutare non possunt; nisi in casibus à jure expressis: secus est de Papa; hic enim ex justa causa licet potest in Monasterio, in quo v. g. ejus Professi malè vivunt, illos amovere, & inibi alterius Ordinis Regulares, imò etiam Clericos sæculares, non observato prædicto ordine collocare; id probant plura exempla ejusmodi translationum, de quorum jure non attinet disputare, ut rectè observat Wagnerek ad *cit. c. Inter quatuor 5. de Religios. dom.* Rationem autem illius ejectionis, & bonorum translationis in alios pro tali casu assignat ipse Pontifex, ibi: *ut labores impiorum edant justi*: in quæ verba scribit Gonzalez ad *cit. c. Relatum*, n. 3. in fi-

ne, dicens: Pontificem respexisse ad illud Psalmi 10. *justi tulerunt spolia impiorum*; ubi agitur de Ægyptijs, mari rubro submersis; & eorum spolijs Israëlítico populo datis. Huc plurimum facit textus in *c. quicumque, cum duob. seq. 23. q. 7.*

Dixi n. 2546. *bona propter lapsum in hæresim amissa*, ubi privatus ad unitatem veræ Fidei redit, *si adhuc vacantia sint*, veluti jure postliminij, *recuperari*; pro ejus intelligentia notandum, quod *postliminium* rectè declarat Azor tom. 3. l. 1. c. 4. q. 5. affirmans, esse jus, quo restituuntur alicui, à captivitate reverso, sua pristina bona, quæ propter captivitatem amiserat. Videtur desumpta declaratio ex definitione, quæ assertur L. *Postliminium*, ff. de capt. & postlim. revers. in hunc modum: *postliminium est jus, amissæ rei, recipiendæ ab extraneo, & in pristinum statum restituendæ inter nos, & liberos populos.*

Ex dictis percipitur intellectus verborum textus L. *si quid bello*, ff. de capt. & postl. ubi sic: *si quid bello captum est, in præda est, nec postliminio redit*: sensus est (inquit Molina de just. tract. 2. disp. 18. §. ex dictis) si quid bello captum est, *in præda est*, id est, *ad capientem pertinet: nec postliminio redit, ut reddendum sit antiquo Domino, à quo hostes illud usurpaverant.* Intelligitur autem de rebus mobilibus, & præterea exceptis iis, quibus postliminij privilegium concessum est.

Denique (ut dilucidius explicemus cum Molina *cit. §. ex rebus*) privilegium postliminij est, quo res capta ab hostibus, atque adeò quasi extra limen, & terminum regni perducta, cum revertebatur, sive bello extracta de hostium potestate, sive quacunque alia ratione, perinde reputabatur, ac si nunquam fuisset extracta: atque adeò omnia jura, quæ antea habuerat, obtinebat, eaque ratione, si ad aliquem antea pertinebat ad eundem revertebatur.

* * *

